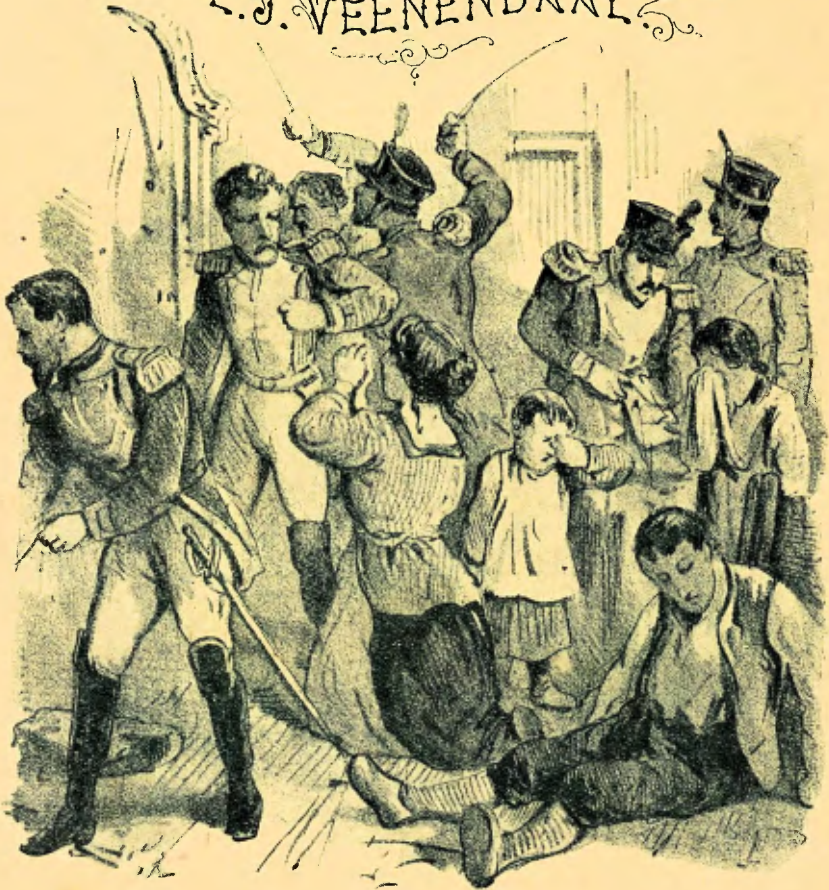

Gods Voorzienigheid

TWEE VERHALEN VOOR DE JEUGD

door
E. J. VEENENDAAL

NIJKERK, G. F. CALLENBACH

GODS VOORZIENIGHEID

TWEE VERHALEN VOOR DE JEUGD.

UIT HET ENGELSCHE DOOR

E. J. VEENENDAAL

DERDE DRUK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

DE REKENING VAN DEN SCHOENMAKER.

Aan den oever van den Rijn, waar liefelijke bergen in den „grootvorst van Europa's stroomen" weerkaatsen, ligt een onaanzienlijk dorpje aan den grooten weg, die van M. naar S. voert. Achter den dorpstoren verheft zich een kale rots, waarop nog de overblijfsels te zien zijn van een ridderkasteel uit den ouden tijd. In de flinke onderwijzerswoning, die naast de school gebouwd was, woonde eenige jaren geleden een godvruchtig schoolmeester. Ik durf zijn naam niet noemen; want de man is misschien nog in leven en zou in dat geval niet gaarne over de tong gaan van het kleine volkje, dat deze geschiedenis leest.

De schoolmeester en zijn vrouw hadden acht kinderen. Dat was een rijke zegen van God; maar het was ook geen kleine zorg, bij het schrale inkomen, dat de betrekking opleverde. Tweehonderd en zeventig gulden inkomen in 't heele jaar is niet veel — dat is nog geen vijf en zeventig cents per dag; en als tien menschen, klein en groot, met gezonden eelust, dagelijks daarvan gekleed en gevoed moeten worden, dan kan men wel denken, dat de huishouding op de allergezondste wijze moet worden bestuurd. Dus nog eens: het huis van den meester was flink en

gerieflijk ingericht, de disch daarentegen was schraal en hoogst eenvoudig. Aardappels waren de hoofdschotel des middags en des avonds. Aan boter op het brood viel niet te denken; met vet en zout moest men tevreden zijn. 't Ontbijt bestond uit roggebrood en karnemelk, en alleen Zondags werd de karnemelk vervangen door een kop slappe koffie. Dat was de eenige feestdrank, die ooit op 's meesters tafel kwam. Maar met dat al waren ouders en kinderen opgeruimd, werkzaam en gezond, en laatstgenoemden bloeiden en groeiden als rozen.

En toch, met al die armoede was dat schoolmeestersgezin een zeer gelukkig gezin: de zegen Gods woonde klaarblijkelijk in dat huis; liefde en vrede heerschten onder ouders en kinderen. De meester deed zijn werk met trouw en ijver; en van zijn school ging een goede naam uit. Het was zijn lust zijn leerlingen te wijzen op den Heere Jezus als den eenigen Redder en Zaligmaker en met hen de Heilige Schrift te lezen en te bespreken. De kinderen leerden er ook bijzonder goed zingen; want in de zangkunst was de meester zeer bedreven. Daarbij was de man onberispelijk in handel en wandel. Kortom, zijn dorpsgenooten hadden hem lief, en door de overheid werd hij hooggeacht.

De goede man zou zeer gaarne een andere, voordeliger betrekking gehad hebben; maar alle pogingen, die hij daartoe aanwendde, waren tot dusver vruchteloos geweest. En zoo was hij dan reeds twaalf jaren op dat dorpje. Maar hoe langer hij er bleef, hoe moeilijker het hem viel, om met zijn schraal salaris toe te komen: de kinderen werden grooter en kostten meer aan kleederen en schoeisel. De vermeerderde uitgaven hiervoor maakten het des te moeilijker om

hun voldoende voedsel te verschaffen, en voor de oudste kinderen, die bijna volwassen waren, moesten uitgaven gedaan worden, om hen tot een betrekking in de maatschappij te brengen. Dit alles maakte den schoolmeester wel eens bezwaard. Gelukkig had hij een vrouw, die hem voortdurend moed insprak, en wisten beiden, waar zij hun zorgen konden klagen. Als de godvreezende man ter eeniger tijd bezwaard van hart was, dan ging hij naar zijn kamertje, sloot de deur, en bad hij tot zijn Hemelschen Vader, die het hem niet aan troost liet ontbreken. Maar zag hij soms tranen in de oogen zijner lieve vrouw, dan werd het hem weder wee om het hart.

Het was in het jaar 1847. 't Was een strenge en droevige winter voor de armen. De oogst was zuinig geweest — en de aardappelziekte had fel gewoed. De prijs der levensmiddelen was hoog gestegen en het viel den braven schoolmeester dat jaar bijzonder moeielijk om zijn huisgezin te onderhouden. De rekening bij den schoenmaker was reeds opgelopen tot vijf en veertig gulden, en er was geen uitzicht, hoe of wanneer zij zou kunnen betaald worden. De schoenmaker zou wel gaarne nog eenigen tijd op het geld willen wachten; maar in diens eigen huis heerschten ook armoede en gebrek, daarom vroeg hij den schoolmeester, hem zoo spoedig mogelijk de schuld af te betalen.

De arme man deed zijn werk in de school al zuchtend. Zijn vrouw ging ook zeer onder de zorgen gebukt, maar liet er niets van aan haar man bemerken, opdat het hem niet te meer drukken zou. Des nachts, als hij sliep, weende zij in stilte eens uit; maar over

dag hield zij zich opgeruimd, al was ook haar hart nog zoo neergedrukt. Maar op den duur kon zij dit toch niet volhouden, en haar man bespeurde wel eens, dat zij bedroefd was. Dan nam hij haar bij de hand, zag haar in de oogen en zeide: „Zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten, en wat gij drinken zult; noch voor uw lichaam, waarmede gij u kleeden zult: is het leven niet meer dan het voedsel, en het lichaam dan de kleeding? Aanziet de vogelen des hemels, dat zij niet zaaien noch maaien, noch verzamelen in de schuren; en uw hemelsche Vader voedt nochtans dezelve: gaat gij hen niet zeer veel te boven?” Dan werd de arme vrouw weer getroost, zij glimlachte door haar tranen heen en zeide: „Ja, lieve man, de Heere regeert en zorgt voor de zijnen; hij zal ons ook niet begeven of verlaten.” En de schoolmeester zette zich voor zijn oude piano en zij zongen samen hun lievelingslied:

Treur niet, o mijn ziele!
 Wacht op den Heer!
 Wat u ook ontviele,
 Toch blijft u veel meer.
 Wees onversaagd. Zie, de morgen daagt,
 En een nieuwe lente
 Brengt al, wat gij vraagt.

In alle stormen, in allen nood
 Zal Hij u beschermen, Hij trouw en groot!
 Wat u verliet, God verlaat u niet.
 Grooter dan de Helper
 Is toch geen verdriet.
 Eeuwig getrouwe Redder in nood,
 Red ook onze ziele, God goed en groot!

En gewoonlijk was bij het eindigen van het lied alle bezorgdheid van hen geweken en keerden vrede, hoop en vertrouwen in hun harten terug.

De herfst kwam; de bladeren der boomen namen een goudkleur aan, de landerijen zagen er verlaten en kaal uit en de trekvogels verlieten het land, om den winter in warmere streken door te brengen. In die dagen kwam de blijde tijding in het dorp: de koning komt! Ieder sprak er van. De dorpingen hadden hun vorst lief en overlegden, hoe zij toch het best hun genegenheid voor den geliefden koning, en hun vreugde over zijn bezoek zouden kunnen betoonen.

Ook de schoolmeester was er blij over, want al had hij nog nooit den koning gezien, toch hield hij veel van hem. Daarom vroeg hij zichzelf af, of hij zijnerzijds niet eenig bewijs van genegenheid zou kunnen geven. En ja, daar schoot hem iets te binnen. Hij kon wel een eenvoudig lied, een hartelijken welkomstgroet voor den vorst maken. Hij zou er dan een mooie wijs bij vervaardigen en zijn schoolkinderen zouden de woorden en de zangwijs van buiten leeren. Dan zouden zij onder den noteboom op den straatweg gaan staan en den koning bij diens komst het lied toezingen en aldus verwelkomen. Hoe meer de meester hierover nadacht, hoe beter hem dit denkbeeld beviel. Misschien zou het lied aan Zijne Majesteit bevallen, en al was dit ook niet het geval, dan zou het toch vaderlandslievende gevoelens in de harten zijner scholieren opwekken.

Op een schoonen Octoberdag, toen hij geen school behoefde te houden en de zon heerlijk scheen, besteeg de meester den berg achter het dorp en zette zich op

aan stuk rots neder, van waar hij een schoon uitzicht had op het omliggende land. Hier dichtte hij een eenvoudig, maar hartelijk en aantrekkelijk lied; de wijs er voor was spoedig gevonden, en den volgenden morgen werden de kinderen er reeds in geoefend. Binnen weinige dagen konden zij het lied uitstekend zingen, en zoo kon dan het plan uitgevoerd worden. De dorpelingen waren met dit plan zeer ingenomen. Zij wenschten bij de kinderen te staan, om hen het lied te hooren zingen en den koning met een luid hoezee! te verwelkomen.

Maar bij dit alles werd het hart van den meester en zijn vrouw door een pijnlijke gedachte gekweld: de laarzen van den meester waren erg kapot, er waren zelfs gaten in het bovenleder. Met zulke laarzen kon hij toch niet voor den koning verschijnen! Hoe het kwaad te verhelpen? Ook zijn rok en zijn hoed waren in geen besten staat. Maar die konden nog door de vlugge hand zijner vrouw in orde gebracht worden. Zij wiesch den kraag van zijn rok met zeep, en streek over al de kale, roode plaatsen van zijn hoed wat inkt; maar aan de laarzen kon zij niets doen en de schoenmaker, die reeds vijf en veertig gulden moest hebben, zou ze zeker niet onder handen willen nemen. „Ik zal het toch nog eens aan hem vragen,” zei de meester. „’t Is wel geen aangename taak, maar de nood dringt er toe. Wie weet, of hij het voor ditmaal nog niet doen zal.”

Hij ging dus naar den schoenmaker en trachtte door smeekingen diens hart te verteederen.

De schoenmaker was volstrekt geen onbarmhartig mensch; hij wist bij ondervinding wat het zegt zijn

schulden te willen betalen, en het niet te kunnen, en hij had dikwijls eerst om betaling gevraagd, wanneer hij zelf het geld noodig had.

Toen de meester hem zijn laarzen liet zien, zag de schoenmaker hem vriendelijk aan en zeide: „Ik zie, dat u in dit geval geholpen moet worden: maar wanneer zal ik eindelijk eens mijn geld ontvangen?”

„Help mij voor dezen keer nog maar, baas!” zeide de meester. „Gij weet, dat de koning komt, en ik de kinderen een welkomstgroet wil laten zingen. In *dese* laarzen durf noch kan ik verschijnen; help mij daarom in mijn nood. Ik beloof u, dat gij spoedig betaald zult worden. Als God mij niet op de een of andere wijze helpt, zal ik mijn koe verkoopen en u daarmee voldoen; gij weet, dat ik gewoon ben mijn woord en mijn beloften trouw te houden.”

Toen hij dit gezegd had, voelde de meester een zwaren last op zijn hart drukken. De koe verkoopen! De nood moest dan wel hoog geklommen zijn, dat hij zoo iets beloofd had. De koe verkoopen! — en wat moest er dan van hem en zijn vrouw en kinderen worden? Maar hij had het beloofd, en als man van eer moest hij zijn woord houden.

„Komaan,” zei de schoenmaker, „ik houd u aan uw woord en zal de laarzen repareren.”

„Ja, wees zoo goed het te doen, en zend mij meteen de rekening, dan weet ik, hoe groot mijn schuld aan u is.”

„Dat zal ik doen,” zei de schoenmaker en begon weer te werken.

Maar al was de meester van die zorg af, hij ging toch met een bezwaard hart weg. De tranen kwamen hem in de oogen, als hij dacht aan de naaste toekomst

en wat er van hem en de zijnen moest worden. Hij voelde, dat de bezorgdheid op zijn gelaat te lezen was, en om zijn vrouw nieuwe onrust te sparen, begaf hij zich niet dadelijk naar huis, maar eerst in het open veld en naar zijn lievelingsplekje op den berg. Daar weende hij eens uit en de tranenstroom verlichtte hem. Daar bleef hij eenigen tijd stil in de eenzaamheid zitten, en biddend opzien tot zijn hemelschen Vader en troostte zich met het lied: „Treur niet, o mijn ziele!” Daarna wiesch hij zijn gelaat in de snel vlietende beek, veegde alle sporen van tranen weg en ging in veel opgezuimder stemming naar huis. Gelukkig vroeg zijn vrouw niet, wat de schoenmaker gezegd had. Hij zou de laarzen repareren, zooveel begreep zij wel, en voor 't overige — God zou zorgen. En vroeg *zij* er niet naar, haar man vertelde uit eigen beweging natuurlijk niet, wat hij den schoenmaker beloofd had.

Zaterdagavond liet de schoenmaker de laarzen brengen. De rekening was er bij. Zij was in krabbelschrift en vol taalfouten opgesteld en luidde dus:

*„Item — een paar laarzen, geripereerd en versoolt —
voor 't laast, als deese reekning niet betaalt wort
heeft zijn woort gegeven om de koe te verkope,
is . . . . . 90 centen.
De ouwe schuld 45 gulden . . 45 gulden*

samen 45 gulden 90 centen.

„Hiermee is 't uit met mijn gedult en met het borgen. Want ik heb zelvvers mijn gelt hoog noodig. Daar blijft het bij.

TOBIAS WERNER,
Schoen- en Laarsenmaaker.

De vrouw was juist in de keuken, toen de laarzen kwamen. De meester had ze aangenomen en het rekeningetje zuchtende gelezen. Hij liet het haar niet zien, maar stak het in den borstzak van zijn zondagschen rok. Als zij er naar vroeg, zou hij het haar laten lezen, maar daar zij niets vroeg, sprak hij er niet over.

Op den dag voor 's Konings komst vroeg zij haar man: „Lieve Frits, heb je er wel aan gedacht om van het lied en de muziek een mooi afschrift te maken? 't Is mogelijk, dat de koning het zou willen hebben, om het later in de eenzaamheid nog eens te lezen.”

„Je hebt gelijk, lieve Marie,” zei de meester; „jullie, vrouwen, denkt ook altijd verder dan wij, mannen.”

Hierop haalde hij een blad van zijn beste papier, schreef het eerste couplet met de wijs er boven, en verder de overige coupletten. Hij schreef dit alles keurig netjes, legde het papier in het bureau en zeide tot zijn vrouw: „Help het mij morgenochtend ont-houden, dat ik het lied in mijn zak steek en medeneem.”

De morgen van den lang verwachten dag kwam, en in het dorpje waren allen, oud en jong, reeds vroeg op de been. Er heerschte een levendige, opge-ruimde stemming onder de dorpelingen; de school-kinderen, die het bepaalde uur niet konden afwachten, waren reeds van zeven uur af in hun zondagspakje aan het rondwandelen. De koning werd te tien uur verwacht; maar het kleine volkje was reeds om vijf uur het bed uit en had van dien tijd af hun moeders geen rust gelaten. Eindelijk was de meester ook gereed. Zijn vrouw zag hem met zelfvoldoening aan; want hij was zoo netjes gekleed, en had thans, naar zij meende, een bijzonder deftig en feestelijk voorkomen.

Zijn rok, die hem reeds zoovele jaren dienst gedaan had, zag er nog best uit, al was hij dan ook wat kaal. Ook zijn hoed mocht vrij gezien worden. Zoo was dan alles nog boven verwachting geschikt en stond de meester op het punt om de onrustige kinderen bij elkander te verzamelen. Juist op dat oogenblik herinnerde zijn vrouw hem: „Lieve Frits, vergeet het afschrift van het lied niet.” Haastig haalde hij het papier uit het bureau en stak het in den borstzak van zijn rok. Daarop ging hij het schoolhuis uit naar de kinderen, die reeds in het gelid stonden en hem met luide en blijde stem: „Goeden morgen, meester!” toeriepen. Hij plaatste het legertje in orde en trok er langzaam mede naar den straatweg, waar de koning zou voorbij komen.

Weldra bevond zich daar ook zijn vrouw met andere vrouwen, terwijl het bestuur van het dorp met de mannelijke ingezetenen reeds waren vooruitgegaan. In korten tijd stond het geheele dorp op den uitkijk. De meester stelde de kinderen in orde, zooals zij staan moesten, wanneer zij zongen. Achter de kinderen gingen de vrouwen en jongedochters van het dorp, en de mannen en jongelingen kregen aan iedere zijde een plaats. Vóór deze groepjes stond de meester met het dorpsbestuur, allen op z'n zondags gekleed en met sjerpen over de borst. 't Geheel maakte een zeer aangename indruk.

Het eene uur na het andere ging voorbij, en nog kwam de koning niet. Eindelijk werd een saluutschot gelost uit de pastorie, die niet ver van daar gelegen was en nu riepen allen verheugd: „Hij komt! Hij komt!” De kinderen beefden van nieuwsgierigheid en

blijde verwachting, en de meester had moeite genoeg, om hen stil en in orde te houden. Daar kwamen de postrijtuigen uit de naburige stad, met schuimende paarden er voor, aanrollen. In de eerste koets zat koning Frederik Willem IV. Bij het naderen van dit rijtuig ontblootten allen het hoofd. De koning zag, dat men hem hier wilde verwelkomen; dit stond hem aan, en hij gelastte het rijtuig stil te houden. De meester gaf het teeken en het lied werd aangeheven. De kinderen zongen de eenvoudige, maar schoone wijs met de lieflijke woorden uitnemend.

Frederik Willem luisterde met groote aandacht: de woorden bevielen hem zeer. Nauwelijks was het lied geëindigd en was het drievoudig Hoozee! door de burgerij aangeheven, of de koning wenkte den meester, die wel met schroom, maar tevens met waardigheid de koets naderde.

„Wel, meester,” zei de koning, „de kinderen hebben heerlijk gezongen, en ik dank u voor den welkomst-groet; maar het lied en de wijs zijn mij onbekend. Hebt gij er misschien een afschrift van bij de hand?”

De meester boog, tastte in den borstzak van zijn rok, en haalde het afschrift te voorschijn, dat hij aan den koning overgaf. Deze sloeg het papier open, keek het in, las het nog eens over, en een nauwelijks merkbare glimlach speelde over zijn vriendelijk gelaat, toen hij op welwillenden toon vroeg:

„Bent u hier reeds lang werkzaam, meester?”

„Bijna dertien jaren, Sire!” was het antwoord.

„Hebt u hier een goed inkomen?” vroeg de koning verder.

De meester gaf zijn geheele inkomen op, waarop

... haalde het afschrift te voorschijn, dat hij aan den koning overgaf. Blz. 13.

de koning verbaasd zeide: „Is dat alles, en moet u daarvan leven?”

„Met mijn vrouw en acht kinderen,” was het eenigszins bedeesde antwoord.

Het aangezicht van den vorst betrok. Hij reikte den meester de hand, bedankte hem nogmaals, en — weg reed de koets.

Frederik Willem zat nadenkend in het hoekje der koets. Hij las het lied nog eens over. Hij zag wel dat de dichter veel talent bezat. Maar de koning sloeg nog een ander papier open — de schoenmakersrekening, die, zonder dat de meester er het minste erg in had, in het afschrift van het lied, en op die wijze in 's konings handen gekomen was. De edele vorst giste op eens, hoe de vork aan den steel zat en overlegde bij zichzelf, wat hem te doen stond. Op de eerstvolgende pleisterplaats gelastte hij zijn adjudant de rekening en het noodige geld tot betaling daarvan aan den burgemeester van het dorp te zenden, opdat die de schuld zou voldoen en de kwitantie aan den schoolmeester laten bezorgen.

In den avond van den volgenden dag zat onze vriend met zijn vrouw alleen in het woonvertrek. De kinderen waren allen reeds ter ruste. De maan scheen vroolijk door het venster, en de zorgvuldige vrouw, die blijde was, dat zij kaarsen en olie kon sparen, zat bij de heldere stralen van het maanlicht te naaien. Het gemoed van haar man was na de opgewondenheid van den vorigen dag neergedrukt. Hij dacht er over na, hoe hij zijn vrouw kennis zou geven van zijn belofte aan den schoenmaker, en hoe hij

haar op het verkoopen der koe zou voorbereiden.

Daar werd aan de deur geklopt.

„Wie kan dat zijn?” zeide de vrouw. „Zoo laat verwachten wij geen buur meer.”

„Ik ben het,” riep de man, die gewoonlijk ambtsbrieven rondbracht. Toen de schoolmeester de deur had opengedaan, gaf de man hem een brief met de woorden: „Van den burgemeester van N—,” en ging weer weg.

„Een brief van den burgemeester! Wat zou die van mij willen hebben?” zeide de meester, terwijl hij weder in de kamer stapte. Zijn vrouw ging naar de keuken en haalde een kaars, stak die aan en zette ze op de tafel, terwijl haar man het zegel losbrak en den brief snel las. „Is het mogelijk!” riep hij uit, toen hij gedaan had.

Zijn vrouw sprong verschrikt op en beider oogen vielen op de schoenmakersrekening, waaronder deze woorden stonden: „*In dank voldaan* — TOBIAS WERNER.” Wat kon dit beteekenen? Zij kon de zaak niet begrijpen; maar haar man vouwde zijn handen eerbiedig te zamen en keek biddend en diep ontroerd ten hemel. Daarna vertelde hij aan zijn getrouwe huisvrouw alles, wat er tusschen hem en den schoenmaker was voorgevallen en hoe hij beloofd had de koe te verkoopen, om de rekening te betalen. Hij vertelde haar verder, dat hij de rekening in zijn zak gestoken en later het afschrift van het lied daar ook bij gedaan had. De rekening moest waarschijnlijk tusschen het stijve muziekpapier gekomen zijn, en zoo had hij beide aan den koning gegeven, zonder dat hij dit wist. De beminnelijke vorst had de rekening

laten betalen en deed hem nu door bemiddeling van den burgemeester de kwitantie toekomen.

„Gods rijkste zegen over onzen edelen vorst!” riep de gelukkige vrouw in blijdschap uit.

Haar man kon met dit vreugdegeroep niet zoodadelijk instemmen; want hij vroeg met zekere bezorgdheid: „Wat moet de koning toch wel van ons gedacht hebben?”

„Maak u daarover niet ongerust,” zeide zijn vrouw. „Zulk een groot man begrijpt alles veel beter dan een van ons allen. Hij heeft wel vermoed, hoe zich de zaak heeft toegedragen, daarom heeft hij de rekening betaald; en daarvoor moeten wij onzen God van harte danken. Kwel er u zelve niet langer over, maar verblijd u over den zegen, die ons toegezonden is.”

Deze woorden vervulden het hart van haren man met groote en dankbare vreugde. Maar er kwam nog heuglijker bericht. De edele koning, die, wanneer hij kon, met blijdschap hulp bewees, deed onderzoek naar den meester en ontving de beste getuigenissen aangaande zijn bekwaamheid en zijn getrouwheid in de waarneming zijner betrekking. Ook bevestigde de Overheid, wat hij van zijn inkomen gezegd had. Nog in hetzelfde jaar ontving de meester een van de beste betrekkingen in het district, die juist vacant geworden was, en bovendien een jaarlijksche toelage van de Koningin van vijftig thalers of negentig gulden; en deze toelage zou hem uitbetaald worden, totdat het jongste kind achttien jaren oud was.

Dit alles had naar Gods raad en wil de schoenmakersrekening uitgewerkt. Gij kunt begrijpen, dat de schoolmeester en zijn vrouw niet moede werden om

den lof van den edelmoedigen koning overal te verkondigen, en niet ophielden voortdurend des Heeren zegen over hart en huis van den geliefden vorst af te smeeken. Hun vertrouwen op God was door deze gebeurtenis bijzonder versterkt, en welke beproevingen ook sedert dien tijd nog hun deel werden, zij bleven te vaster bouwen op de trouw huns Gods en zongen dan veelal ter hunner bemoediging:

O mijn ziel, wat buigt ge u neder?
Waartoe zijt ge in mij ontrust?
Voed het oud vertrouwen weder,
Zoek in 's Hoogsten lof uw lust;
Want Gods goedheid zal uw druk
Eens verwisslen in geluk.
Hoop op God, sla 't oog naar boven!
Ik zal God, mijn God, nog loven!

DE VERLOREN KWITANTIE.

In een dorp in Thuringen woonde in het begin dezer eeuw de landbouwer Kruse, die zich in groote welvaart mocht verheugen. Hij had van zijn ouders een flinke boerderij geërfd, waarvan het uitwendig voorkomen reeds aanduidde, dat de eigenaar er goed bijzat. Het woonhuis, de stallen en schuren waren ruim en geriefelijk ingericht, en ramen, deuren en vensters waren goed in de verf. Rondom het woonhuis was een groote tuin, die blijkbaar goed onderhouden werd. Een prachtige, oude lindeboom stond achter de woning en beschaduwde deze met zijn breede takken. Alles getuigde van netheid en voortdurende zorg. Vier fraaie paarden stonden in den stal en hadden overvloed van voeder. Acht uitnemende koeien graasden in de eene en een zeer groote kudde schapen blaatte op een andere weide. Varkens, hoenders, duiven — van alles was er te vinden, zooals het op een goede boerderij behoort.

Kruse en zijn vrouw woonden daar reeds tien jaren. Hun huwelijk was gelukkig. Zij beminden elkaar nu nog evenveel en misschien zelfs meer dan op den dag, toen zij in de dorpskerk voor God en de gemeente eikander hart en hand geschonken hadden.

Vier vroolijke en gezonde kinderen — twee jongens en twee meisjes — waren als olijfplanten om hun tafel opgegroeid. Van den oudsten jongen van acht tot het kleinste meisje van twee jaren, dat nog altijd gaarne in moeders armen rustte, zagen allen er als rozen uit en waren zij de vreugde hunner ouders. En het beste van alles was, dat de vreeze en de vrede Gods in dit huis en deze boerderij woonden. De boer ging niet alleen zelf geregeld met zijn gezin naar de kerk, maar stond er op, dat ook al zijn onderhoorigen dit deden. Iederen morgen en avond werd in bijzijn van allen het Woord van God in huis gelezen en een psalm gezongen. De Bijbel werd in groote eere gehouden, en het was de begeerte van den boer, dat ieder lid van zijn gezin overeenkomstig Gods getuigenis handelde en wandelde. Ging het Kruse in vele opzichten naar wensch, toch ontbrak er nog wat aan zijn geluk: hij had geen vriendelijken buurman. En vriendelijke bureu behooru ook tot den zegen van het dagelijksch brood, zeide Luther. Kruse's naaste buur was de landbouwer During, die ook zeer welvarend en rijk was, maar die zich om God noch zijn gebod bekreunde en daarbij zeer gierig en met nijd tegen zijn naaste vervuld was. Hij behoorde tot die menschen, welke nooit tevreden zijn, al genieten zij ook alles in overvloed. De waardige Kruse was bij al de dorpelingen geliefd en geëerd, behalve bij During, die hem haatte en benijdde. Dikwijls, wanneer hij meende, dat niemand hem zag, stond During bij de heining, die zijn boerderij van die zijns buurmans scheidde, met nijdige oogen te kijken naar het schoone stuk grond, dat hij zelf begeerde te bezitten, en elke

gelegenheid nam hij te baat, om zijn buurman eenig nadeel toe te brengen, maar hij deed het altijd zoo sluw, dat Kruse wel gissen, maar niet bewijzen kon, wie de dader was. Dit veroorzaakte aan Kruse en zijn vrouw menig bitter uur. Met zorgvuldigheid vermeden zij het om kwaad met kwaad te vergelden, en wanneer zij in de gelegenheid waren, betoonden zij hun buurman alle mogelijke liefde en vriendschap. Doch hoopten zij daardoor zijn haat en zijn nijd te overwinnen, steeds bevonden zij tot hun smart, dat al hun moeite te vergeefs was en dat hun liefde met ondankbaarheid en afkeer vergolden werd.

Gedurende eenigen tijd had Daring zich vreedzamer en vriendelijker betoond dan gewoonlijk. Dat verblijdde Kruse zeer, daar hij niet anders dacht, dan dat de hardvochtige man zijn verkeerdheid had ingezien en tot inkeer was gekomen. Maar ach, het werd hem al te spoedig duidelijk, dat dit niet het geval was. Op zekeren dag, toen Kruse aan de deur zijner boerderij stond, kwam zijn buurman, naar het scheen diep in gedachten, met langzame schreden naar hem toe. Hij groette hem, sprak eenigen tijd over onverschillige zaken en zeide eindelijk: „Buurman, ik wilde u meteen eens zeggen, dat ik laatst onder mijn papieren een schuldbekentenis van 9000 gulden gevonden heb, die uw vader van den mijnen geleend heeft. Gij zult u dat misschien nog uit uw kindertjaren herinneren. Het geld is geleend, toen uw vader dat mooie land hier vlak tegenover en het bosch, dat er bij hoorde, van uw neef Wagener gekocht heeft. Ik heb altijd gemeend, dat het geld al lang geleden terug betaald was. Maar dit is zeker het

geval niet, anders zou mijn vader de schuldbekentenis niet zoo zorgvuldig onder zijn papieren bewaard hebben. Ge kunt nog eens bij u nazien, of gij een kwitantie van die schuld hebt. Hebt gij die niet, dan is het hoog tijd om mij die 9000 gulden met den interest, die er op verloopen is, uit te betalen."

Kruse was niet weinig ontsteld, toen hij dit bericht vernam. Hij kon zich niet herinneren, bedoelde kwitantie ooit onder zijn papieren gezien te hebben. Maar hij herwon spoedig zijn bedaardheid en antwoordde zoo kalm mogelijk: „Als gij de schuldbekentenis nog in uw bezit hebt, dan valt er niets anders te doen, dan dat ik de kwitantie opzoek. Ik weet heel goed, dat mijn vader van den uwen eenmaal geld heeft geleend; maar ik weet ook met zekerheid, dat hij het zeer spoedig terugbetaald heeft. De kwitantie zal er wel zijn, want mijn vader was op zulke zaken altijd zeer ordelijk en nauwkeurig. Ik zal er dadelijk naar gaan zoeken, en ze u laten zien, zoodra ik ze vind."

De twee burens scheidden, en Kruse stapte langzaam zijn woning binnen. In het woonvertrek stond een groot eikenhouten bureau, waarin zijns vaders papieren bewaard werden. Hij sloot het open, haalde de laadjes uit, nam de papieren en las die één voor één, langzaam en zorgvuldig, maar al zijn zoeken was vruchteloos. Hij vond de kwitantie niet. Hij zou dus zijn buurman 9000 gulden moeten betalen met al den interest, die er sedert dertig jaren op verloopen was. Waar zoude hij zulk een groote som gelds vinden, om den hardvochtigen man te voldoen? De oorlogen, die Napoleon toen voerde, hadden de waarde der landerijen zeer doen dalen. Kruse zou, om het geld te bekomen, zijn

huis en zijn boerderij, zijn akkers en zijn vee moeten verkoopen, en dan zou hij met zijn vrouw en kinderen in armoede gedompeld wezen, ja misschien tot den bedelstaf gebracht zijn. Deze gedachten vervulden hem, terwijl hij daar in gepeins voor het eikenhouten bureau zat.

Toen zijn goede vrouw de kamer binnentrad, zag zij, dat er bij haar man iets aan schortte; zij vroeg hem dus wat hem deerde. Hij vertelde haar alles, wat During gezegd, en dat hij vruchteloos naar het papier gezocht had. Zij hielp hem nog eens weder in ieder hoekje zoeken, maar er werd niets anders gevonden dan een aantekening in een oud kasboek: „Negen duizend gulden geleend van Kasper During;” en deze woorden waren met inkt doorgehaald.

„Daar is het,” zeide de vrouw, „het geld is betaald, en daarom is het doorgestreept.”

„Dat zal ons niet helpen,” antwoordde haar man; „die doorhaling is voor de wet niets waard, omdat wij zelve het wel hadden kunnen doen.”

„Dat weet ik wel,” antwoordde zij; „maar het geld is toch betaald, en de kwitantie moet dus ergens zijn. Uw vader was te zeer een man van orde, dan dat hij die niet bewaard zou hebben. Wij moeten er nog eens zorgvuldig naar zoeken, en wij zullen ze zeker vinden.”

Belden doorzochten opnieuw het bureau van beneden tot boven. Niet het geringste snippertje papier werd over het hoofd gezien. Na het bureau werden al de tafelladen nauwkeurig nagezien en ieder hoekje doorsnuffeld, maar niet het geringste spoor van de kwitantie werd gevonden.

Zoo ging dan eindelijk Kruse zijn buurman aanzeggen, dat hij de kwitantie niet gevonden had; maar verzocht hij hem om eenige toegevendheid ten opzichte der betaling van het verschuldigde geld. Doring lachte in zijn vuistje, toen hij het gewenschte bericht ontving. Op het verzoek van den armen Kruse gaf hij eenvoudig ten antwoord: „De zaak moet haar loop hebben.” En zij had den loop, dien de ongelukkige man vreesde. Het verzoek om terugbetaling der 9000 gulden met den interest van dertig jaren werd voor de rechtbank gebracht en tegelijk het papier, dat de handteekening van den ouden Kruse bevatte, daarbij overgelegd. De zoon kon niet ontkennen, dat het zijns vaders schrift was, en dat zijn vader dat geld eenmaal geleend had. Had hij nu maar de kwitantie gehad! Maar die kon hij niet overleggen. De rechtbank besliste dus, gelijk hij gevreesd had, dat zoowel kapitaal als interest moest betaald worden. Er werd een zekere dag voor de betaling bepaald: anders moest de boerderij met alles wat zij bevatte publiek verkocht worden.

Dit vonnis was een zware slag voor Kruse. Het stortte hem en zijn gezin in de bitterste armoede. Hij deed alle moeite, om het geld te leen te krijgen en hoopte door aanhoudende vlijt en de grootst mogelijke zuinigheid het op den duur terug te betalen. Maar hij kon nergens geld bekomen. Niemand wilde zoo'n groote som op de boerderij vestigen; want ten gevolge van den oorlog, waarvan het einde nog niet te zien was, waren de landerijen zeer in waarde gedaald. Na vele vruchteloze pogingen was Kruse eindelijk verplicht zich aan zijn droevig lot te onderwerpen. De gevreesde dag kwam. De boerderij werd publiek verkocht en

aan During toegewezen, die er het hoogste bod voor gedaan had. Na betaling van al zijn schulden hield Kruse slechts 1800 gulden over.

Blitter bedroefd verliet hij de boerderij, die de erve zijner vaderen geweest was. Op datzelfde dorp — zijn geboorteplaats — kocht hij een kleine woning, die juist te koop was, met een stukje land er bij. Een koe, eenige varkens en schapen en eenige kippen maakten zijn geheelen veestapel uit. Kruse was nog volstrekt geen bedelaar, maar hij wist, dat hij van nu af hard zou moeten werken om zijn huisgezin te onderhouden. Hij had besloten dit in 's Heeren kracht te doen, en sloeg met overleg en ijver de handen aan het werk. Zijn vrouw stond hem getrouw ter zijde, en wanneer hij bedroefd of moedeloos was, zocht zij hem te troosten en op te beuren. Dikwijls zeide zij tot hem: „Lieve man! Wees toch niet zoo mismoedig. Was het geld niet op den behoorlijken tijd betaald, dan is het billijk, dat het nu betaald werd en wij moeten niet klagen. Maar was het wel betaald, dan moeten wij de zaak aan God overlaten. Hij zal, op zijn tijd, alles wat nu duister en verborgen is, aan het licht brengen.” De woorden zijner vrouw gaven Kruse altijd nieuwen moed. En de Heere liet het hun aan zijn zegen niet ontbreken. Het eene jaar na het andere ging voorbij; Kruse en zijn vrouw geraakten weldra aan den nieuwen staat van zaken gewoon en droegen hun lot in stille berusting.

During regelde intusschen alles naar zijn zin op zijn twee boerderijen. Hij had thans zijn lang gewenschte doel bereikt. Hij lachte spottend, wanneer hij zijn vroegeren buurman in de verte zag; maar hij ont-

week Kruse zooveel mogelijk. Hij scheen diens nabijheid niet te kunnen verdragen.

Het was in den herfst van het jaar 1806. Het Pruisische leger was door de Franschen in de veldslagen bij Jena en Auerstadt verslagen en Thüringen was blootgesteld aan al de afgrijselijkheden van den oorlog. Op zekeren dag reed een troep Fransche soldaten het dorp binnen, waar Kruse woonde, en plunderde het. Het vee werd met geweld uit de stallen gehaald en weggevoerd. Wie zijn eigendom weigerde af te staan, werd door slagen en bedreigingen hiertoe gedwongen. Tevergeefs boden de mannen weerstand, tevergeefs weenden en smeekten de vrouwen. De soldaten stoorden zich nergens aan, lachten hen nog uit bovendien, en namen alles mede, wat van hun gading was. De twee boerderijen, die aan During behoorden, werden beide leeggeplunderd; maar dewijl hij al zijn geld verborgen had en daardoor aan de oogen der plundersaars had weten te onttrekken, kwam hij er tamelijk goed af.

In machteloosen toorn stond hij aan de deur zijner woning het aan te zien, dat zijn vee weggevoerd werd. Toen kwam er een goddelooze gedachte in hem op. Het kleine huis, waar Kruse woonde, stond in een laagte op korten afstand van het dorp en was om die reden door den vijand niet opgemerkt, en dus gespaard gebleven. Dat mocht niet, dat zou niet gebeuren, dacht During. Ook Kruse's woning moest leeggeplunderd worden. Als Kruse zijn vee en zijn weinige bezittingen verloor, dan was er eenige hoop, dat hij genoodzaakt zou zijn om het dorp te verlaten. Dan werd During verlost van den man, wiens

tegenwoordigheid hem steeds zoo pijnlijk aandeed.

Het plan, dat hij ontwierp, was wel gemeen en verraderlijk, maar hij gaf er niet om, als hij slechts zijn doel kon bereiken. Hij begaf zich naar den aanvoerder der vijandelijke ruiters. Weinige woorden en een paar wenken waren voldoende — en ettelijke oogenblikken daarna zag men eenige soldaten naar de tot dusver gespaarde woning galoppeeren, terwijl Daring met een boosaardigen lach hen achterna zag. De krijgslieden bereikten spoedig het huis, sprongen van hun paarden en stoven met uitgetogen zwaarden de woning binnen. „Wel, boer,” zeiden zij op ruwen toon, „open je kisten en kasten; en breng je geld voor den dag. Wij hebben geen tijd om te wachten.” Kruse trad met eenige vrees op de woeste bende toe, maar bleef bedaard. Op smeekenden toon zeide hij: „Wat wilt gij van mij, mannen! Ik ben een arm man en heb geen geld. Gij wilt mij toch niet het weinige vee, mijn laatste en eenige bezitting, ontnemen? Hebt medelijden met onze armoede!”

„Dat is alles onzin; wij houden ons met zulke praatjes niet op,” riep een der soldaten. „Wat doet het er toe, of jij arm of rijk bent? Maak je kisten en kasten open! Breng je geld voor den dag, of je zult met mijn sabel kennis maken!”

De woeste soldaat wilde hem met zijn sabel reeds treffen. Kruse had nog juist tijd om in huis te vluchten en de deur toe te grendelen. Maar dat hield de bende slechts weinige minuten tegen en maakte de woestelingen des te boozter. De deur werd spoedig onder hun zware slagen en houwen verbrijzeld en nu stoven de soldaten, begeerig naar buit en wraak, naar binnen.

De smeekingen der arme boerin en het geschreef der kinderen maakten niet den minsten indruk op de wreede plunderslaars. Kruse zelf kreeg bij zijn pogingen, om zijn eigendom te beschermen tegen de indringers, zulk een hevigen slag, dat hij zijn bewustzijn verloor. Toen zijn arme vrouw dit zag, uitte zij een schellen kreet, wierp zich aan de voeten der woedende soldaten en smeekte op hartroerenden toon om medelijden en barmhartigheid. „Neemt alles, wat wij hebben,” riep zij in de droefheid haars harten, „maar spaart toch het leven van mijn man!”

Hare tranen en smeekingen waren niet vergeefs. De krijgslieden werden door de klachten der arme vrouw toch bewogen. Zij lieten haar man liggen, en bemoeiden zich niet meer met hem, maar keken alleen uit naar buit. Kisten en kasten werden met geweld geopend en al de laden er uit getrokken. Het groote eikenhouten bureau, waarin zij dachten, dat het geld bewaard werd, werd aan splinters geslagen, zoodat zelfs geen geheime bergplaats aan hun oog ontsnapte. Maar zij vonden weinig ter voldoening hunner hebzucht en verlieten eindelijk onder vreeselijk vloeken de woning, waar zij in weinige minuten alles vernield hadden. Daarop haalden zij de koe van den stal, en dreven haar met hun zwaarden voort, zonder naar de smeekingen der arme vrouw te hooren.

Toen vrouw Kruse in de kamer teruggekeerd was, ontroerde zij over de verwoesting, welke de plunderslaars hadden aangericht. Alles, wat maar eenige waarde had, was medegenomen, tot zelfs het linnengoed en de kleederen. Het weinige geld, dat zij bezaten, was hun ook ontfroefd. Het mooie eikenhouten bureau lag

in splinters op den grond, tafels en stoelen waren aan stukken geslagen, de bedden waren met de sabels opengesneden, zoodat de veeren in de kamer rondvlogen. Maar om dit alles bekommerde zij zich het minst. Zij haastte zich naar haar man, die nog onbeweeglijk op den vloer lag. Snel haalde zij azijn uit de keuken en wiesch hem daarmee het aangezicht en de slapen, en tot haar onuitsprekelijke blijdschap ontwaakte hij spoedig uit zijn staat van verdooving. „God zij gedankt!” riep de gelukkige vrouw uit, „God zij gedankt! gij zijt ten minste behouden!”

„Zijn die ellendige roovers weg?” vroeg Kruse met een zwakke stem. „Waarom heeft de Heere dit toegelaten? Was het ongeluk, dat ons reeds getroffen had, niet genoeg? Nu zijn wij door deze roovers tot bedelaars gemaakt.”

„Laat ons niet morren of wanhopen,” antwoordde zijn vrouw. „Het is Gods wil, dat dit geschied is. Dezelfde God, die dit kwaad over ons gebracht heeft, zal er ons ook uit redden. Als de nood op het hoogst is, is Gods hulp het meest nabij. Hebben wij niet reden te over om hem te danken, dat gij behouden zijt? Laten wij onze armoede met geduld dragen. Bezocht de Heere ons met ramp en leed, Hij zal op zijn tijd ook zijn troost en bijstand ons niet doen ontbreken.”

Bij het wegruimen van al den rommel vond zij onder de stukken van het eikenhouten bureau een toegevouwen papiertje en gaf het haar man. Kruse las het, en in het eerst met zekere onverschilligheid. Maar waarom kleurden zijn wangen zich zoo plotseling en tintelden zijn oogen van blijdschap? De kinderen

zagen, dat vader aangedaan was en maakten er hun moeder op opmerkzaam. Dadelijk ging zij naar haar man en vroeg hem: „Wat is het? Staat er in dat briefje iets, dat je zoo blijde doet zijn?”

Kruse was eerst van blijdschap niet in staat haar te antwoorden, maar riep daarna luide uit: „O God, hoe onnaspeurlijk zijn uw oordeelen, hoe ondoordringdelijk zijn uw wegen! Lieve vrouw, verheug u met mij! Kinderen, weest blijde! Al onze nood is voorbij! God heeft ons geholpen, toen wij het niet verwachtten. *Hier is de kwitantie voor de negen duizend gulden, die wij zoolang tevergeefs gezocht hebben!*”

En daar was zij waarlijk! Op het papier, dat Kruse in de hand had, stond in groote, duidelijke letters, dat de negen duizend gulden met den interest behoorlijk en stipt betaald was. En onder de kwitantie stond de naam van Kasper During geschreven met een bevende, maar goed leesbare hand. Het papier moest al dien tijd in het oude, eikenhouten bureau gelegen hebben. Misschien was het ergens tusschen een der laden en het beschoot geraakt en daarom niet opgemerkt, of was in een geheime lade verborgen geweest, waarvan aan Kruse het bestaan onbekend was. Door de woeste soldaten, die het bureau aan splinters geslagen hadden, was het gewichtige stuk te voorschijn gebracht.

Met vreugdetranen in de oogen vielen man en vrouw in elkanders armen. De oudste kinderen, die de beteekenis van het papier en de belangrijkheid der ontdekking eenigszins begrepen, juichten van vreugd, en de kleinen, die het niet begrepen, deden

uit louter plezier mede. Maar te midden hunner vreugde vergaten Kruse en zijn vrouw niet met hun kroost hun dank te brengen aan den genadigen en barmhartigen God, die eindelijk op zulk een wonderbare wijze een einde aan hun armoede gemaakt had.

Op denzelfden dag nog ging Kruse naar zijn ver-raderlijken buurman. Daring scheen zeer verwonderd te zijn, toen hij de kwitantie zag. Met een uitdrukking van groote belangstelling op het gelaat hoorde hij het verhaal der plundering aan, maar in zijn hart zal hij het zeker wel betreurd hebben, dat hij de soldaten naar Kruse's woning gezonden had. Zijn eigen verraad had hem getroffen. Hij was gevallen in den kuil, dien hij voor een ander gegraven had. Hij kon niet loochenen, dat het zijns vaders schrift was; en al had hij de echtheid der handteekening geloochend, er waren getuigen genoeg in het dorp, die dat schrift kenden en, als het noodig was, er een eed voor konden afleggen. Onder deze omstandigheden was het niet raadzaam voor hem, om het door de recht-bank te laten uitmaken. Dit zag hij heel goed in en daarom stelde hij aan Kruse voor, om de boerderij aan hem af te staan tegen denzelfden prijs, welken hij er voor gegeven had; en Kruse, die een vijand van alle rechtsgedingen was, nam het voorstel aan.

Weinige dagen later zaten Kruse en zijn vrouw weder in hun oude woning, hun rechtmatig eigendom. Alle rechtgeaarde menschen in het dorp verheugden zich met hen, dat de waarheid aan het licht gekomen was en dat eerlijkheid had gezegevierd. Alleen Daring morde. Zijn hart was in opstand tegen God. Hij kon het geluk van het huisgezin, dat hij haatte, niet aan-

zien. Het bedrog, waardoor hij de boerderij van zijn buurman verkregen had, was nu openbaar geworden, en werd openlijk in 'het geheele dorp veroordeeld. Bovendien hadden eenige dorpsbewoners hem met den aanvoerder der vijandelijke soldaten in gesprek gezien, en dit ging nu als een vuurtje rond en men geloofde algemeen, dat During zelf de soldaten op Kruse's woning geweest had. De algemeene verontwaardiging tegen During was zoo sterk, dat hij het niet langer in het dorp kon uithouden. Hij verkocht zijn boerderij en vertrok naar een ver verwijderd oord, waar hij verscheidene jaren later in armoede moet zijn gestorven. Maar Kruse en zijn vrouw leefden nog lang in geluk en vrede. Gods zegen rustte op hun huis en bleef op hun kinderen. En steeds loofden zij de goedheid des Heeren, die hen op zulk een wonderbare wijze uit den nood had gered.
